

Zaak C-507/23

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

8 augustus 2023

Verwijzende rechter:

Augstākā tiesa (Senāts) (Letland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

7 augustus 2023

Verzoeker in eerste aanleg en eiser tot cassatie:

A

Verweerder in eerste aanleg en andere partij in de cassatieprocedure:

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

[omissis]

Latvijas Republikas Senāts (hoogste rechterlijke instantie, Letland)

BESLISSING [omissis]

Riga, 7 augustus 2023

Deze kamer [omissis] [samenstelling van de kamer]

[omissis] heeft onderzocht of het Hof van Justitie van de Europese Unie moet worden verzocht om een prejudiciële beslissing in het kader van het door A ingestelde cassatieberoep tegen het arrest van de Administratīvā apgabaltiesa (regionale bestuursrechter, Letland) van 20 mei 2023, voor wat de vergoeding van immateriële schade betreft, in de bestuursrechtelijke procedure naar aanleiding van de door A ingestelde vordering, strekkende tot staking en onwettigverklaring van de feitelijke handeling van Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (autoriteit voor de bescherming van consumentenrechten, Letland; hierna: „PTAC”), bestaande in het gebruik en de verspreiding van verzoekers persoonsgegevens in

de plot van een [audiovisuele] reportage zonder zijn toestemming, alsmede tot vergoeding van immateriële schade.

Voorgeschiedenis

Feiten

1 Bij de [Latvijas Republikas] Senāts is een cassatieberoep ingesteld in de zaak tussen verzoeker in eerste aanleg, A, die een bekende Letse autojournalist en -deskundige is, en PTAC, betreffende de ongeoorloofde verwerking van verzoekers persoonsgegevens door PTAC bij de verspreiding van een video.

PTAC heeft een informatiecampagne gevoerd in het kader waarvan op verschillende websites een video met de titel „Pārbaudi – Pērc – Lietoto sociālais eksperiments” („Sociaal experiment „Controleer – Koop – Tweedehands”) werd verspreid. De video is gemaakt als boodschap aan consumenten over een aantal belangrijke risico’s die ze kunnen lopen bij de aankoop van een tweedehands auto. In de video werden consumenten ertoe aangespoord om de identiteit en reputatie van verkopers te controleren en voorzichtig te zijn, aangezien oneerlijke handelaars oneerlijke methoden kunnen gebruiken, waarbij ze zich voordoen als welbekende deskundigen teneinde op bedrieglijke wijze het vertrouwen van de consument in de verkoper van een bepaald voertuig te vergroten en de consument ertoe aan te zetten een voertuig aan te kopen dat technisch of anderszins niet in orde is. De hoofdrolspeler in de reportage imiteerde de stem van verzoeker, sprak aan de telefoon in zijn karakteristieke stijl en droeg een muts die lijkt op de muts die verzoeker in andere programma’s heeft gedragen. In de reportage wordt een lijst met de titel „Gebruikelijke uitdrukkingen van [A]” getoond, alsook een passage uit het programma „TE!” [„Hier!”] waarin verzoeker te zien en te horen is.

Verzoeker was misnoegd over de manier waarop zijn persoon in de video werd afgebeeld en maakte bezwaar tegen de productie en verspreiding van een dergelijke reportage. Zij werd echter op verschillende websites vertoond en is nog steeds online beschikbaar.

Verzoeker verzocht PTAC de vertoning van de video te staken, openbare excuses aan te bieden voor de geleden reputatieschade en hem een vergoeding te betalen voor deze immateriële schade. PTAC gaf geen gehoor aan dit verzoek.

Daarop heeft verzoeker een beroep ingesteld strekkende tot onwettigverklaring van de handeling van PTAC en tot veroordeling van PTAC tot het aanbieden van excuses en tot betaling van een vergoeding van 2 000 EUR voor immateriële schade.

2 De Administratīvā rajona tiesa (bestuursrechter, Letland) heeft het beroep gedeeltelijk toegewezen: de feitelijke handeling van PTAC, bestaande in het gebruik en de verspreiding van verzoekers persoonsgegevens zonder zijn toestemming, werd onwettig verklaard en PTAC werd gelast die handeling te

staken, verzoeker 100 EUR schadevergoeding te betalen voor de veroorzaakte immateriële schade en openbare excuses aan te bieden.

De Administratīvā apgabaltiesa, die de zaak in hoger beroep heeft behandeld, heeft de vorderingen eveneens gedeeltelijk toegewezen: de feitelijke handeling van PTAC, bestaande in het gebruik en de verspreiding van verzoekers persoonsgegevens zonder zijn toestemming, werd onwettig verklaard en PTAC werd gelast het gebruik en de verspreiding van zijn persoonsgegevens in de reportage „Sociaal experiment ‚Controleer – Koop – Tweedehands’” te staken en tevens openbare excuses aan verzoeker aan te bieden op de websites waarop de reportage was vertoond. De overige vorderingen (tot geldelijke vergoeding van immateriële schade) werden afgewezen.

De [Administratīvā] apgabaltiesa heeft verklaard dat de handeling van PTAC voortduurde na de inwerkingtreding van verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming), en dat die handeling in strijd was met artikel 6, lid 1, onder e), van de verordening. Persoonsgegevens omvatten niet alleen de volledige naam van verzoeker, maar ook zijn persoon, en voor de weergave daarvan zijn in het onderhavige geval onder andere beelden van verzoeker uit het programma „TE!” gebruikt en is de aandacht rechtstreeks op zijn beroepsactiviteit in de automobielsector gevestigd[.] Door persoonsgegevens in een reportage op te nemen, openbaar te maken en op te slaan zodat deze toegankelijk zijn voor anderen, is er sprake van een verwerking van persoonsgegevens. De reportage werd gemaakt in het kader van de uitvoering van de taken van een overheidsinstantie en was gericht op de verwezenlijking van het legitieme en maatschappelijk noodzakelijke doel het kennisniveau van consumenten te verhogen, zodat zij op basis van nauwkeurige informatie een financiële beslissing over de aankoop van een tweedehands auto kunnen nemen. Dit doel had echter ook kunnen worden verwezenlijkt zonder de persoonsgegevens van verzoeker te gebruiken: door het publiek op een andere manier aan te spreken, met een reportage met een andere inhoud of met een andere persoon in een vergelijkbare reportage.

Bij de beoordeling of het passend was schadevergoeding te gelasten wegens de schending van het recht van verzoeker, heeft de [Administratīvā] apgabaltiesa geoordeeld dat de door PTAC begane inbreuk niet ernstig was. Deze rechter hield er rekening mee dat het gebruik van de persoon van verzoeker in de reportage niet bedoeld was om hem te belasteren of zijn reputatie te schaden. Voor een objectieve en redelijk oplettende buitenstaander kan de reportage niet de indruk wekken dat verzoeker een oplichter of een oneerlijk persoon is. Verzoeker heeft immateriële schade geleden voor zover PTAC zijn persoonsgegevens heeft verwerkt en gepubliceerd zonder rekening te houden met zijn bezwaren en zonder op zijn verzoek de inbreuk ongedaan te maken. PTAC heeft deze inbreuk begaan omdat zij de regels verkeerd heeft geïnterpreteerd; bovendien was de interpretatie

van de regels een complexe aangelegenheid. De rechter hield er ook rekening mee dat de productie en publicatie van een dergelijke reportage zonder toestemming van de betrokkene geoorloofd zou zijn geweest indien dat voor journalistieke doeleinden was gebeurd, dat een dergelijke reportage het meest geschikt was om het doel in kwestie te verwezenlijken en dat er geen gevoelige gegevens van verzoeker zijn gebruikt. Daarom heeft de rechter verklaard dat de beschikbaarheid van de reportage op het internet op zich geen schade door laster veroorzaakt voor verzoeker.

Aangezien PTAC de feitelijke handeling niet had gestaakt na de met redenen omklede bezwaren van verzoeker, heeft de [Administratīvā] apgabaltiesa geoordeeld dat het niet voldoende was om de immateriële schade te compenseren door de toestand te herstellen zoals die was voordat de schade werd veroorzaakt, zoals bepaald in artikel 14 van de Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (wet betreffende de vergoeding van schade veroorzaakt door nationale overheidsinstanties). De rechter heeft PTAC daarom gelast om verzoeker openbare excuses aan te bieden op de websites waarop de reportage was vertoond. Aangezien de reportage verzoeker niet had belast, zijn reputatie niet had geschaad en er geen gevoelige gegevens van hem waren gebruikt, vond de rechter het niet nodig om een geldelijke schadevergoeding toe te kennen.

3 Daarop heeft verzoeker cassatieberoep ingesteld tegen het arrest van de [Administratīvā] apgabaltiesa waarbij de vordering tot geldelijke vergoeding van de immateriële schade is afgewezen. In het cassatieberoep worden de volgende middelen voor de nietigverklaring van dit arrest aangevoerd:

3.1 De [Administratīvā] apgabaltiesa heeft bij de beoordeling of verzoeker schade was toegebracht, blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door het begrip laster en reputatieschade verkeerd uit te leggen en door verschillende door verzoeker aangevoerde omstandigheden met betrekking tot de door hem geleden laster en reputatieschade zonder rechtvaardiging buiten beschouwing te laten (waaronder de herpublicatie van een reportage op een zodanige manier dat verzoeker in de ogen van de kijkers wordt gekleineerd in zijn hoedanigheid van erkend autodeskundige). De rechter had moeten beoordelen hoe de gemiddelde kijker, die doorgaans niet de meest oplettende is, reageert op de reportage en op de persoon van verzoeker die erin wordt afgebeeld. De rechter heeft evenmin rekening gehouden met het feit dat de reportage is gepubliceerd ondanks het uitdrukkelijke verzet van verzoeker, dat was gebaseerd op gegronde bezwaren tegen het scenario van die reportage.

Door geen rechterlijke bescherming tegen laster te bieden, heeft de rechter de artikelen 95 (bescherming tegen laster) en 96 (eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer) van de grondwet van de Republiek Letland geschonden.

3.2 In wezen heeft de rechter geoordeeld dat de populariteit van verzoeker en zijn geschiktheid voor gebruik in de reportage een grond zijn ter rechtvaardiging

van een inmenging in zijn recht op persoonlijke levenssfeer en in zijn recht om zelf te beslissen over de verwerking van zijn gegevens.

3.3 Dat de interpretatie van de regels complex is, kan niet rechtvaardigen dat PTAC naar willekeur optreedt en een opzettelijke handeling verricht die ingaat tegen de duidelijk uitgedrukte wil van verzoeker.

3.4 De door de rechter vastgestelde schadevergoeding (excuses op de websites waarop PTAC de reportage had gepubliceerd) is niet billijk. In een democratische rechtsstaat mogen schadevergoedingen niet onevenredig worden verlaagd. De verplichting om openbare excuses aan te bieden is een kwestie van eenvoudig elementair fatsoen en ethisch gedrag. Ter vergelijking: artikel 83, lid 5, van de algemene verordening gegevensbescherming voorziet in administratieve geldboeten tot 20 000 000 EUR of, voor een onderneming, tot 4 % van de totale wereldwijde jaaromzet in het voorgaande boekjaar.

3.5 De rechter heeft artikel 82 van de algemene verordening gegevensbescherming volledig genegeerd en niet geanalyseerd [*omissis*] [onder verwijzing naar artikel 82, lid 1, van de algemene verordening gegevensbescherming].

Juridische beoordeling

Toepasselijk recht

Unierecht

4 Artikel 8, lid 1 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie; artikel 1, lid 2 en artikel 82 en overwegingen 75, 85 en 146 van de algemene verordening gegevensbescherming.

Lets recht

5 Artikel 92, derde zin, van de grondwet van de Republiek Letland:

„In geval van ongerechtvaardigde inmenging in enig recht van een persoon, heeft die persoon recht op een passende vergoeding.”

Artikel 14 van de wet betreffende de vergoeding van schade veroorzaakt door nationale overheidsinstanties, met als opschrift „Oplegging van de verplichting tot [vergoeding] van immateriële schade”:

„1. De verplichting tot vergoeding van immateriële schade wordt opgelegd naargelang het gewicht van de rechten en wettelijk beschermde belangen ten aanzien waarvan de inmenging heeft plaatsgevonden en de ernst van de inmenging in kwestie, in het licht van de onderbouwing en de feitelijke en juridische gronden van de handeling van de autoriteit, het gedrag en de

medeverantwoordelijkheid van het slachtoffer, alsmede de overige omstandigheden die relevant zijn voor de zaak in kwestie.

2. Immateriële schade wordt vergoed door de toestand te herstellen zoals die was voordat de schade werd veroorzaakt of, indien dit niet of niet volledig mogelijk is of indien deze oplossing ontoereikend is, door het aanbieden van excuses of de betaling van een passende vergoeding.

3. Indien de autoriteit of de rechterlijke instantie na een beoordeling van de omstandigheden van de zaak in kwestie verklaart dat de inmenging in de rechten of in de wettelijk beschermde belangen van de particulier niet ernstig is, kunnen schriftelijke of openbare excuses de enige schadevergoeding of een aanvullende schadevergoeding voor immateriële schade vormen.

4. De schadevergoeding voor immateriële schade kan worden vastgesteld op een bedrag van maximaal 7 000 EUR. In het geval van ernstige immateriële schade kan de vergoeding worden vastgesteld op een bedrag van maximaal 10 000 EUR; in het geval van schade voor het leven of bijzonder ernstige schade voor de gezondheid kan het maximale schadevergoedingsbedrag echter worden vastgesteld op een bedrag van maximaal 30 000 EUR.”

Redenen waarom er twijfels bestaan over de uitlegging van het Unierecht

6 De [Administratīvā] apgabaltiesa heeft vastgesteld dat het recht van verzoeker was geschonden en op dit punt is zijn arrest in kracht van gewijsde gegaan, maar verzoeker is het niet eens met de beoordeling van de inmenging in zijn recht en de daardoor veroorzaakte schade, noch met de dienovereenkomstig vastgestelde schadevergoeding. In het kader van dit cassatieberoep moet dus worden nagegaan of deze rechter de ernst van de inmenging door PTAC in het recht van verzoeker en het bestaan van de door deze inmenging veroorzaakte schade juist heeft beoordeeld en of de door deze rechter vastgestelde schadevergoeding toereikend kan worden geacht.

7 Volgens artikel 82, lid 1, van de algemene verordening gegevensbescherming heeft eenieder die materiële of immateriële schade heeft geleden ten gevolge van een inbreuk op deze verordening, het recht om van de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker schadevergoeding te ontvangen voor de geleden schade.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft geoordeeld dat de algemene verordening gegevensbescherming niet naar het recht van de lidstaten verwijst voor wat betreft de betekenis en de draagwijdte van de bewoordingen van artikel 82 van deze verordening, inzonderheid voor de begrippen „materiële of immateriële schade” en „schadevergoeding voor de geleden schade”, en dat deze begrippen voor de toepassing van deze verordening bijgevolg moeten worden geacht autonome Unierechtelijke begrippen te betreffen, die op het grondgebied van alle lidstaten uniform moeten worden uitgelegd (arrest van 4 mei 2023, Österreichische Post, C-300/21, EU:C:2023:370, punt 30). Voor de uitlegging van

deze begrippen is dus niet het Letse recht van toepassing, maar alleen de bepalingen van de verordening, zoals uitgelegd in de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Uit het arrest van de [Administratīvā] apgabaltiesa blijkt dat deze rechter zijn bevindingen over schadevergoeding uitsluitend heeft gebaseerd op de Letse wetgeving en rechtspraak, hetgeen niet in overeenstemming is met artikel 82 van de algemene verordening gegevensbescherming.

Bovendien worden in het arrest van de [Administratīvā] apgabaltiesa verschillende aspecten behandeld waarvoor de uitlegging van artikel 82 van de algemene verordening gegevensbescherming relevant is. Uit de informatie waarover de griffie van het Hof van Justitie van de Europese Unie beschikt, blijkt dat de rechterlijke instanties van de lidstaten het Hof van Justitie van de Europese Unie reeds meerdere vragen over de uitlegging van dit artikel hebben gesteld, waarvan de antwoorden ook in casu relevant kunnen zijn (zaken C-340/21, C-667/21, C-687/21, C-741/21, C-182/22, C-456/22, C-590/22 en C-65/23). Aangezien deze vragen nog niet zijn beantwoord, acht deze kamer het evenwel noodzakelijk het Hof van Justitie van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing te verzoeken.

8 Een van de aspecten die relevant waren bij het onderzoek van de zaak voor de [Administratīvā] apgabaltiesa, was de vraag of schadevergoeding moet worden gelast met betrekking tot de inbreuk op de algemene verordening gegevensbescherming (dus met betrekking tot een inbreuk in verband met de gegevensbescherming) op zich, dan wel of ook de door die inbreuk veroorzaakte schade moet worden vastgesteld. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft deze vraag reeds beantwoord.

Artikel 82, lid 1, van de algemene verordening gegevensbescherming voorziet in een recht op schadevergoeding voor geleden materiële of immateriële schade ten gevolge van een inbreuk op deze verordening. Zoals het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft verklaard, volstaat een *inbreuk* op de bepalingen van deze verordening op zich niet voor de toekenning van een recht op schadevergoeding, maar moet de door de inbreuk veroorzaakte *schade* worden aangetoond (punten 32 en 42 van het arrest Österreichische Post).

Uit het arrest van de [Administratīvā] apgabaltiesa blijkt dat deze rechter de noodzaak van schadevergoeding in wezen heeft beoordeeld aan de hand van de door PTAC begane inbreuk op de verordening op zich, omdat hij geen schade door laster of reputatieschade voor verzoeker heeft vastgesteld. Dit is niet in overeenstemming met artikel 82, lid 1, van de verordening. Daar deze rechter heeft geconcludeerd dat verzoeker geen schade heeft geleden ten gevolge van de inbreuk op de verordening, had de vordering tot schadevergoeding of compensatie moeten worden afgewezen.

Alvorens tot andere conclusies te komen, moet echter worden nagegaan of die rechter het bestaan van de schade onjuist heeft beoordeeld.

9 In dit verband moet echter worden verduidelijkt of een inbreuk op de algemene verordening gegevensbescherming (dus een inbreuk in verband met de gegevensbescherming) tegelijkertijd ook op zich schade kan opleveren voor een persoon.

Volgens overweging 146 van de algemene verordening gegevensbescherming moeten de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker alle schade vergoeden die iemand kan lijden ten gevolge van een verwerking die inbreuk maakt op de verordening. Het begrip „schade” moet ruim worden uitgelegd in het licht van de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie, op een wijze die ten volle recht doet aan de doelstellingen van deze verordening. De betrokkenen dienen volledige en daadwerkelijke vergoeding van door hen geleden schade te ontvangen. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft, mede onder verwijzing naar deze overweging, benadrukt dat aan het begrip „schade” een uitlegging moet worden gegeven die in overeenstemming is met de doelstellingen van de verordening om, onder meer, natuurlijke personen binnen de Unie een consistent en hoog niveau van bescherming tegen de verwerking van persoonsgegevens te bieden en een coherente en homogene toepassing van de regels inzake bescherming van de grondrechten en fundamentele vrijheden van deze personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens binnen de gehele Unie te verzekeren (punten 46-48 van het arrest *Österreichische Post*). Bovendien moet voor de toepassing van artikel 82 van de algemene verordening gegevensbescherming het begrip „schade”, waaronder ook het begrip „immateriële schade”, autonoom en uniform worden gedefinieerd binnen het Unierecht (punt 44 van het arrest *Österreichische Post*).

In artikel 8, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie is het recht op gegevensbescherming neergelegd als een autonoom subjectief recht dat inherent is aan een persoon, waaruit – met andere woorden – volgt dat eenieder recht heeft op bescherming van zijn persoonsgegevens. In artikel 1, lid 2, van de algemene verordening gegevensbescherming is ook bepaald dat de verordening de grondrechten en de fundamentele vrijheden van natuurlijke personen beschermt en met name hun recht op bescherming van persoonsgegevens. Het recht op de bescherming van persoonsgegevens wordt dus genoemd als een van de grondrechten en fundamentele vrijheden van een persoon.

Bijgevolg rijst de vraag of de inmenging in dat subjectieve recht op zich schade oplevert voor een persoon. De vraag luidt met andere woorden: indien inmenging in andere rechten die aan een persoon worden gegarandeerd (zoals het recht op eerbiediging van het privéleven, het recht op eigendom enz.) als schade wordt beschouwd, kan dan worden aangenomen dat de schending van het genoemde recht op gegevensbescherming op zich schade oplevert – of ten minste in bepaalde omstandigheden kan opleveren – voor een persoon?

Dit leidt op zijn beurt tot de verdere vraag of er een verband bestaat tussen een inbreuk op de algemene verordening gegevensbescherming (dus een inbreuk in verband met de gegevensbescherming) en een schending van het recht op gegevensbescherming als subjectief recht. Gegevensverwerking is een activiteit die wordt uitgevoerd met persoonsgegevens die in beginsel beschermd zijn. Wanneer een gegevensverwerking onrechtmatig is, kan bijgevolg worden aangenomen dat die gegevensverwerking leidt tot een ongerechtvaardigde inmenging in het subjectieve recht op gegevensbescherming van een persoon, juist omdat die gegevens niet beschermd waren tegen onrechtmatige verwerking.

In casu zou het bijvoorbeeld passend kunnen zijn om na te gaan of de verspreiding van persoonsgegevens in een reportage met een onderwijzend karakter, wanneer dit tegen het uitdrukkelijke bezwaar van de betrokkene in is gebeurd, op zich schade veroorzaakt, omdat dit een inmenging vormt in het recht op gegevensbescherming van de betrokkene (en dus op zich schade vormt, zelfs indien niet is aangetoond dat er sprake is van een schending van zijn persoonlijke levenssfeer, schade door laster of reputatieschade).

Hieraan moet worden toegevoegd dat in overweging 75 van de algemene verordening gegevensbescherming specifieke soorten schade worden genoemd, waaruit zou kunnen worden afgeleid dat een inbreuk op de verordening op zich, ook al vormt deze een schending van het recht op gegevensbescherming van een persoon, mogelijk niet als schade in de zin van de verordening zou kunnen worden beschouwd of, met andere woorden, dat een inbreuk op de verordening op zich doorgaans niet als inmenging in de in die overweging genoemde „rechten en vrijheden van natuurlijke personen” of als schade zou worden beschouwd. In de overweging staat te lezen: „Het qua waarschijnlijkheid en ernst uiteenlopende risico voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen kan voortvloeien uit persoonsgegevensverwerking die kan resulteren in ernstige lichamelijke, materiële of immateriële schade, met name: waar de verwerking kan leiden tot discriminatie, identiteitsdiefstal of -fraude, financiële verliezen, reputatieschade, verlies van vertrouwelijkheid van door het beroepsgeheim beschermde persoonsgegevens, ongeoorloofde ongedaanmaking van pseudonimisering, of enig ander aanzienlijk economisch of maatschappelijk nadeel; wanneer de betrokkenen hun rechten en vrijheden niet kunnen uitoefenen of worden verhinderd controle over hun persoonsgegevens uit te oefenen; wanneer persoonsgegevens worden verwerkt waaruit ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religie of levensbeschouwelijke overtuigingen, of vakbondslidmaatschap blijkt, en bij de verwerking van genetische gegevens of gegevens over gezondheid of seksueel gedrag of strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten of daarmee verband houdende veiligheidsmaatregelen; wanneer persoonlijke aspecten worden geëvalueerd, om met name beroepsprestaties, economische situatie, gezondheid, persoonlijke voorkeuren of interesses, betrouwbaarheid of gedrag, locatie of verplaatsingen te analyseren of te voorspellen, teneinde persoonlijke profielen op te stellen of te gebruiken; wanneer persoonsgegevens van kwetsbare natuurlijke personen, met name van kinderen, worden verwerkt; of wanneer de verwerking een grote hoeveelheid persoonsgegevens betreft en gevolgen heeft voor een groot

aantal betrokkenen.” Sommige van de hier genoemde soorten schade zouden kunnen worden beschouwd als loutere inbreuken in verband met de gegevensbescherming, zonder dat andere rechten en vrijheden worden geschonden (bijvoorbeeld wanneer de betrokkene het recht op controle over zijn persoonsgegevens wordt ontnomen); uit de formulering van deze overweging in haar geheel lijkt echter te volgen dat de inbreuk in verband met gegevensbescherming op zich meestal geen schade zal veroorzaken, maar dat een dergelijke inbreuk tot op zekere hoogte kwalitatief te onderscheiden is van schade.

Voorts luidt overweging 85 van de verordening: „Een inbreuk in verband met persoonsgegevens kan, wanneer dit probleem niet tijdig en op passende wijze wordt aangepakt, resulteren in lichamelijke, materiële of immateriële schade voor natuurlijke personen, zoals verlies van controle over hun persoonsgegevens of de beperking van hun rechten, discriminatie, identiteitsdiefstal of -fraude, financiële verliezen, ongeoorloofde ongedaanmaking van pseudonimisering, reputatieschade, verlies van vertrouwelijkheid van door het beroepsgeheim beschermde persoonsgegevens, of enig ander aanzienlijk economisch of maatschappelijk nadeel voor de natuurlijke persoon in kwestie.” De mogelijke soorten schade die hier worden genoemd, omvatten zowel schade die in wezen op zich een inbreuk in verband met gegevensbescherming vormt (verlies van controle over persoonsgegevens) als schade die verband houdt met de inmenging in andere rechten en vrijheden (bv. reputatieschade).

Bijgevolg doet dit twijfels rijzen over het verband tussen enerzijds de inbreuk op de bepalingen van de verordening als inbreuk in verband met gegevensbescherming en anderzijds „schade” in de zin van artikel 82, lid 1, van de verordening.

10 Vervolgens moet het verband worden onderzocht tussen de schade en een schadevergoeding of compensatie die in verhouding staat tot die schade.

Bij de uitlegging van het begrip „schade” in overeenstemming met de doelstelling van de verordening heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie geoordeeld dat het niet is toegestaan om de vergoeding van immateriële schade ervan afhankelijk te stellen dat een bepaalde drempel van ernst wordt bereikt, aangezien die drempel – waarvan de mogelijkheid om die vergoeding te verkrijgen afhankelijk zou zijn – hoger of lager zou kunnen worden gelegd naargelang van de beoordeling van de aangezochte rechter en aldus de samenhang van de ingevoerde regeling zou kunnen worden aangetast (punt 49 van het arrest Österreichische Post).

Met betrekking tot de op te leggen verplichting tot vergoeding, namelijk de geldelijke schadevergoeding, heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie geoordeeld dat het een zaak van de rechtsorde van elke lidstaat is om de criteria vast te stellen ter bepaling van de omvang van de in dat verband verschuldigde vergoeding, mits het gelijkwaardigheidsbeginsel en het doeltreffendheidsbeginsel in acht worden genomen (ibidem, punten 53 en 54).

Voorts is geoordeeld dat een op artikel 82 van de algemene verordening gegevensbescherming gebaseerde geldelijke vergoeding als „volledig en daadwerkelijk” moet worden beschouwd indien zij het mogelijk maakt de ten gevolge van de inbreuk op deze verordening werkelijk geleden schade volledig te vergoeden, zonder dat een dergelijke vergoeding vereist dat er een punitieve schadevergoeding wordt opgelegd (ibidem, punt 58).

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft dus reeds het algemene kader voor de bepaling van de schadevergoeding vastgesteld. Sommige vragen blijven echter onduidelijk.

11 De [Administratīvā] apgabaltiesa was van oordeel dat openbare excuses aan verzoeker in casu een toereikende schadevergoeding voor de immateriële schade vormen. Hieraan moet worden toegevoegd dat deze vorm van schadevergoeding voor immateriële schade, met name wanneer de inmenging in het recht van de persoon niet ernstig is, uitdrukkelijk is opgenomen in het Letse recht (met name in artikel 14, leden 2 en 3, van de wet betreffende de vergoeding van schade veroorzaakt door nationale overheidsinstanties) en ook moet worden toegepast in gevallen waarin herstel in de vorige toestand niet mogelijk is.

Indien de vorm en de omvang van de vergoeding volgens het Letse recht worden bepaald, zou dit er, afhankelijk van de beoordeling van de verwerende autoriteit of de rechterlijke instantie, dus toe kunnen leiden dat excuses ook in omstandigheden waarin herstel in de vorige toestand niet mogelijk is, als toereikende schadevergoeding worden beschouwd.

Aangezien de vraag naar het bestaan en de relevantie van schade in deze zaak open blijft en de verduidelijking van die vraag afhangt van de uitlegging van het begrip „schade”, kan het in casu zinvol zijn om te verduidelijken of het opleggen van de verplichting om excuses aan te bieden, als enige schadevergoeding, in overeenstemming is met artikel 82, lid 1, van de algemene verordening gegevensbescherming, uitgelegd in overeenstemming met de doelstelling van de verordening en het beginsel van volledige schadevergoeding.

12 Bij het bepalen van de vorm en de omvang van de schadevergoeding hield de [Administratīvā] apgabaltiesa onder andere rekening met de doelstellingen en motivering van de handeling van PTAC. In het bijzonder heeft de [Administratīvā] apgabaltiesa zijn arrest onder meer gemotiveerd met het feit dat PTAC, toen zij de reportage tegen het bezwaar van verzoeker in produceerde en verspreide, een taak van algemeen belang vervulde, dat het gebruik van de persoonsgegevens van verzoeker daartoe geschikt was, dat PTAC niet tot doel had verzoeker te belasten of zijn reputatie te schaden, en dat de toepassing van de regels in casu complex was.

Dit doet de vraag rijzen of dergelijke overwegingen, die in wezen tekenend zijn voor de houding en motivatie van de dader van de inbreuk in verband met

gegevensbescherming, in aanmerking kunnen worden genomen bij het opleggen van de verplichting om de schade te vergoeden.

Zoals reeds vermeld, is in artikel 82 van de algemene verordening gegevensbescherming het beginsel van volledige schadevergoeding vastgesteld. Als een rechterlijke instantie dus zou oordelen dat, vanwege de motivatie van de inbreukmaker, een lagere schadevergoeding moet worden vastgesteld dan in het algemeen in verhouding zou staan tot de geleden schade, zou de omvang van die schadevergoeding niet langer in verhouding staan tot de omvang van de schade zelf. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft verworpen dat de omvang van de schadevergoeding een punitief karakter moet hebben, juist omdat dit niet noodzakelijk is om de schade zelf volledig en daadwerkelijk te vergoeden (punt 58 van het arrest in de zaak *Österreichische Post*). De vraag rijst of in casu geen soortgelijke overwegingen aan de orde zijn, namelijk of, door rekening te houden met de motivatie van de inbreukmaker, de correlatie tussen de schade en een daarmee in verhouding staande vergoeding niet wordt verstoord en aldus het mechanisme van volledige en daadwerkelijke vergoeding niet wordt ondermijnd.

13 Kortom, deze kamer heeft twijfels over de uitlegging van de regels van het Unierecht. Derhalve moeten er prejudiciële vragen worden voorgelegd aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.

[*omissis*] [procedurele overwegingen]

Dictum

Overeenkomstig artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie [*omissis*] [verwijzing naar nationale procedurevoorschriften] heeft deze kamer

Beslist

Het Hof van Justitie van de Europese Unie te verzoeken om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1. Moet artikel 82, lid 1, van de algemene verordening gegevensbescherming aldus worden uitgelegd dat de onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens, als inbreuk op deze verordening, op zich een ongerechtvaardigde inmenging in het subjectieve recht op gegevensbescherming van een persoon kan vormen en schade voor deze persoon kan opleveren?
2. Moet artikel 82, lid 1, van de algemene verordening gegevensbescherming aldus worden uitgelegd dat het, wanneer het niet mogelijk is om de toestand te herstellen zoals die was voordat de schade werd veroorzaakt, er niet aan in de weg staat dat als enige schadevergoeding voor immateriële schade de verplichting wordt opgelegd om excuses aan te bieden?

3. Moet artikel 82, lid 1, van de algemene verordening gegevensbescherming aldus worden uitgelegd dat het er niet aan in de weg staat dat omstandigheden die tekenend zijn voor de houding en de motivatie van de verwerkingsverantwoordelijke (bijvoorbeeld de noodzaak om een taak van algemeen belang te vervullen, het ontbreken van de bedoeling om de persoon schade te berokkenen of moeilijkheden om het rechtskader te begrijpen), worden aangewend als rechtvaardiging om een lagere vergoeding voor dergelijke schade vast te stellen?

De procedure te schorsen in afwachting van de beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

De voorliggende beslissing is niet vatbaar voor beroep.

[*omissis*]

[ondertekeningen]

WERKDOCUMENT